

Edinost

Glasiló političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

Telefon št. 870.

V edinosti je moč!

Oglasi

se računajo po vrstah v petito. Za večkratno naročilo s primernim popustom. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu. Ne frankovani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema uredništvo. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst.

Uredništvo in tiskarna se nahajata v ulici Carintia št. 12. Upravništvo, in sprejemanje inseratov v ulici Molin piccolo št. 3, II. mostr.

Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Godnik.

Lastnik konsorcij lista „Edinost“.

Natisnila tiskarna konsorcija lista „Edinost“ v Trstu.

V TRSTU, dne 2. januarja 1900.

Naš list se predstavlja danes čitateljem v novi, povečani obliki. Ni Bog ve kaka sprememba, ali tozrak dalje je vendar-le na potu razvoja. Le naravno je, da se mi sami — ki se čutimo tako tesno spojene s tem narodnim podjéjem — z nekim zadoščenjem predstavljamo čitateljem, kadar-koli jim moremo reči: vidite, zopet smo srečno dovršili kosček težkega dela v novinarskem zastopu slovanstva v Primorju in v Trstu še posebej. Ako pa je res, da je novinstvo zrelo snovanja in razvijanja v narodu samem, potem si ne moremo misliti drugače, nego da tudi naši čitatelji in prijatelji občutijo z nami, kar čutimo mi: zadoščenje! Uverjeni smo torej, da bodo odslej vezi, ki spajajo ta list z občino udanih čitateljev in somišljenikov, še tesnejše; hkratu se nadejamo, da se bo ta občina širila bolj in bolj.

Kakova je naša stremiljenja, kaj želimo, kaj hočemo, kakovi so naši cilji, kakov je — naš program?! Menda bi bilo odveč, ako bi hoteli tu podrobno govoriti o tem in črtati program tega lista. Naš list je poklicano in avtorizirano glasiló glavnega in prvega politično-narodnega zastopstva tržaških in istrskih Slovencev: političnega društva „Edinost“. V tem dejstvu je že obsežen naš program, načela, ki vodijo rečeno politično društvo, in cilji, po katerih stremi isto, so v program tudi naša „Edinost“!

Le v pr splošnih potezah hočemo tu načrtati načela, ki so in nas bodo vodila.

Zivljenje in delovanje rečenega političnega društva je odprta knjiga in vsakdo lahko čita v njej. Program mu je načrtan v vsilki vrsti občnih zborov, javnih shodov in raznih manifestacij. Kjer je le moglo, je posezalo vmes in ni se balo pota do najvišje gori, ko je trebalo koristiti naši narodni stvari. Res je sicer, da učinkovitih uspehov je bilo le bore malo, ali volje in prizadevanja ni manjkalo.

Glavno delo pa mu je bilo vedno: v narodu za narod! In to baš je program našemu listu; baš zato, ker je atmosfera v višjih sferah takta, da od parlamentarnega delovanja in prošnji in tožeb ni pričakovati mnogih uspehov, smo glavni del svoje ambicije obračali na delo v narodu za narod. In ako gledamo danes na sad tega dela svojega, moramo sicer priznati, da večji del bo treba še le premagati, ali kolikor smo zmogli: je nekaj, je častno in je trdna podlaga bodočemu delu. Še je mnogo zgubljenih, še jih je v Trstu na tisoče naših, ki so nam še neznaní, le jih je na tisoče, ki dremljejo

sen narodne letargije in čakajo na vzdramitelja, ali kolikor smo jih že zbrali okolo svoje zastave, zanetivši v njih narodno zavest, s temi se smemo ponašati pred svetom, ti sestavljajo maso, ki morda nima vrstnice nikjer v slovenskih krajih med nižimi sloji. To je masa, ki najintenzivneje sledi vsem političnim dogodkom, masa, katere ne treba sé silo vleči za seboj, ampak ki še sili naprej, ki je čisto ostreja v sodbi in radikalnejša v zahtevanju, nego smemo biti mi sami. To je tista naša masa v mestu in po okolici, katere se je poslanec Laginja — ginjen po zanimanju in oduševljenju zborovalcev — na zadnjem občnem zboru „Edinosti“ spominjal s toplimi akcenti, vskliknivši: »Ali kar me veseli, je to, da čeprav smo zgubili v masi in na jeziku, narodna zavest in narodno prepričanje in zaupanje v narodni napredek postajajo vsaki dan večji. Za to prepričanje imamo dokaz v današnjem shodu in na prejšnjih shodih političnega društva „Edinost“ — — —

In baš naš list ima svoj pošteni delež na vzgoji te mase. Delo za tako vzgojo hočemo nadaljevati neutrudno; to je večji del našega programa: širiti narodno zavest v širše in širše kroge, a kjer je že vzbujena, jo utrjati, da bo jez, ob katerem se bodo razbijali valovi narodne demoralizacije in pa vsi poskusi takega oportunitizma, ki ni več oportunitizem, ampak izdajanje narodne časti, ugleda, ponosa in močva! Na to stran treba delati, da se ljudstvo naše narodno radikalizira bolj in bolj. Mnogokje se sicer boje te besede bolj nego peklenšček križa, mi pa smo jo zapisali brez strahu in globokim prepričanjem, da le po poti odločnosti si izsilimo respekt od zgoraj, od strani in od zdolej. Saj mi ne zahtevamo radikalizma za napade na tujo last, ampak le za obrambo svojega in za pridobitev onega, kar nam gre, in nam trdovratno vzkračajjo. Naš radikalizem bodi v službi samoohrane in revindikacije pravic. Takov radikalizem pa je po božji volji, saj je stvarnik že v naravo vsakega bitja položil nagon po ohranitvi samega sebe.

V narodu za narod, v popolnjevanju narodne vzgoje, v delu za političsko dozorevanje našega ljudstva, v jeklenju značajev hočemo tudi nadalje zvesto stati ob boku našemu političnemu društvu.

S temi našimi cilji nam je pa tudi že dana direktiva ali navodilo, s kakega stališča nam je presojevati razne stranke v slovenskih pokrajinah. Kakor doslej nam bodo stranke tudi odslej le sredstvo v dosezanje narodnih namenov, nikdar pa namen sam za-se. Kakor doslej

bomo tudi odslej grajali vsako stranko — brez razlike političnega menenja —, ako se bo zagrašala proti skupnim interesom naroda, kar mora le pogubno vplivati tudi na našo maso, ker bi jej jemalo vero v boljšo, skupno bodočnost naroda.

To izjavo našo, ki jo podajamo danes, ko naš list stopa v petindvajseto leto svojega delovanja za narodni prepoved ob Adriji, naj blagovole vendar enkrat upoštevati vsi oni, ki ne morejo umeti našega, ob različnih prilikah različnega vedenja nasproti posamičnim slovenskim strankam. To ni — kakor mislijo nekateri — veterinaštvo, ampak mi smo in hočemo ostati stalna in nepremična točka v begu strankarskih bojev na Slovenskem. Naš program je bil, je in bodi: z narodom za narod vsikdar in povsodi!

Dve sodbi o našem listu.

Radi napadov na naš list od raznih — kar je najznačilneje — nasprotujočih si strani, došlo nam je zadnje dni vse polno izjav simpatij in somišljeništva. Vsem dotičnikom, ki so pokazali s tem, da umejo uvaževati naš položaj in pravično soditi o naših nakanah, izrekamo svojo zahvalo. Za naše čitatelje pa smo izbrali dve jako markantni izjavi: jedno, ki nam je došla iz krogov posvetne inteligence na Kranjskem, drugo iz krogov duhovščine v naši okolici. Obema dopisnicoma je ston različen, ali čut ljubezni do rodu svojega vliiva njiju izvajanja v jedno.

Prvo pismo se glasi:

Ako imate v trenutku, ko ste odprli to pismo, važnega posla, — odložite te vrstice in si jih prihranite za čas, ko Vas ne bo delo tlačilo! — —

Po naključju sem šele danes dobil v roke zadnje tri številke Vašega cenjenega lista. Strmel sem in užalostilo me je, ko sem na tretji strani (menda v št. 295) »Edinosti« čital, kako Vas napadajo kranjski klerikali in liberalci; do dna duše me je to užalostilo radi tega, ker ne poznam slovenskega lista, ki bi tako dosledno, stako čistim navdušenjem, tako nesebično in neustrašeno zastopal pravo slovensko stvar na vse strani, kakor sem imel priliko to opazovati približno zadnjih deset let v »Edinosti«.

Kolikokrat se mi je že rodila misel, Vam napisati kakšno pismo v priznanje za Vašo blago domorodno delovanje, pa ne radi tega, ker bi Vam prišlo priznanje od kakšne oddelčne slovenske osebe in bi Vam vsled tega

in hudourniki so nanesli brstja in prsti ter pregnali in zadušili njegove mnogoletne prebivalce. Loček in bičevje ga je prerastlo in med njim se preširno motajo zelene žabe, ki v deževji v poletnih večerih napolnujejo vso okolico z svojimi ubranimi a tožnim regljanjem.

Ko bi bilo moči priklicati duhove onih, ki so nekdanj živeli v samostanu, in bi jim pokazal to življenje, zmajevali bi z glavami, čudili se in zopet radovoljno legli k mirnemu počitku.

Zgodovinar Valvazor pripoveduje, da grad Pletrije je sezidal mogočni in oholi grof Herman II. Celjski l. 1414. Podaril ga je očetom kartuzijancem, ki so ga ohranili blizu sto in šestdeset let. Kasneje je prišel v last očetom jezuvitom, ki so dokaj let gospodarili v njem, dokler ga niso zopet prodali prejšnjim lastnikom.

Priroda ni posebno skrbela za varnost pletrijskega samostana in baš to je pripravilo samostanske očete, da so imeli vedno množtevno četo hlapcev in stražarjev, ki naj

naj bilo v vzpodbujo, temveč radi tega, ker vem, kako dobro dè človeku, ki se z vsem navdušenjem trudi za kakšno njemu sveto stvar, ako je izvedel, da je kje na svetu še oseba, ki isto tako čuti za isto sveto stvar in z zanimanjem in z navdušenjem sledi njegovemu delovanju, bodisi to tudi oseba neznaná in nepoznana, ki ne zna in ne more tako delovati! — In danes mi ti napadi na Vaše podjetje posebno segajo v dušo, in ker nimam baš nujnega opravila, vsedel sem se, da napišem te vrstice in Vas prosim: ne obupajte v obupnem boju, ki ga bijete, dasi za to žanjete nelvalčnost in obrekovanje prav od tiste strani, katera bi Vas morala najbolj podpirati.

Dovolite, da pristavim še nekatere misli; ne bodo urejene po kakšnem si bodi načelu, marveč jih napišem brez vsake zveze, kakor mi prihajajo.

Ne poznam naroda, ki bi bil tako razmesarjen po bratomornem mejebojnem boju, kakor je sedaj narod slovenski. — Od kod ta razdivjanost? Vzroki so različni. Navesti hočem le nekatere, ki se po moji sodbi najvažnejši.

1. Naši vodilni krogi obeh strank na Kranjskem se niti najmanj več ne ozirajo na vsekupni slovenski narod; nobenega svojega dejanja ne presojuje več z vse-slovenskega stališča, — ampak edino le z svojega strankarskega, bodisi liberalnega, bodisi klerikalnega stališča. — Bodisi katera reč še tako važna za vsekupni slovenski narod: boj se ji napove od te ali od one stranke, katera je baš zaostala, da ni prišla prva na pozorišče, — boj zaradi tega, ker je druga stranka zraven.

Nikdo od naših kranjskih strankarjev se ne vprašuje: ali je ta in ta reč koristna slovenskemu narodu, potem jo bomo podpisali; marveč prvo je o vsaki stvari: ali bo od tega ali onega kakšen liberalce ali kakšen klerikalce imel korist ali škodo? To vprašanje naši domači stranki staviti vedno in povsod in po tem uravnava-ti svoje delovanje: stvar treba pobij ti, če je (dozdevno) škodljiva stranki ali pa tudi le enemu ali večim strankarjem, pobijati z vsemi sredstvi! Naj o tem vsekupni slovenski narod tudi trpi še tako škodo, vse eno jim je. Obema strankama manjka torej slovenskega navdušenja, čistega slovenskega domoljublja. — O obeh strankah velja mutatis mutandis, kar piše neki sloveči zgodovinar o rimski aristokraciji prvega stoletja pr. Kr. r.: Der verfallenen römischen Aristokratie dieser Zeit galt durchgängig der Cliquengeist als Patriotismus,

bi nje — ki so bolj vajeni molku nego pa bodaleu — branili sovražnih napadov.

Omenjeni kronist vé mnogo povedati o Pletrijah, še več pa prosto ljudstvo, ki z lastno mu pristnostjo hrani in pripoveda zanimivosti samostanske. Ono ve o Veroniki Deseniški, ki baje v samostanski cerkvi spi svoje smrtno spanje. Ljudstvo slika v različnih povestih razmere samostana do sosedov, kakor tudi do podložnikov.

Se ve, mlajši rod se ne zanima več za pravljice in pripovedke in zaradi tega je naravno, da mnogo zanimivega izgine izmed naroda! — — —

Nekoč sem ogledoval grbe in napise v starodavni cerkvi pletrijski, kar me je nekdo nagovoril:

»Konečno vendar najdem človeka, ki se zanima za to starodavnost«, je vskliknila žena, prišedša v podirajoče se nekdanje svetišče.

Spoznal sem jo, saj je bila vsakomur znana: Turkova Jera, ki je bila najstarejša v vsej župniji.

(Pride še.)

PODLISTEK.

Samostanska slika.

— Povest. —

Spisal Janko Kotliar.

I.

Še stolpa sem mi zvon doni,
Ko vlega mrak se po vasi,
Le zvoní zvoa iz temnih lin
In vzbujaj mi na dom spomin,
Funtek.

V prijazni kotlini na severni strani gozdnatih Gorjancev stoji očrnelo, polpodrti poslopje, grad Pletrije. Obično poslopje, katero je nekdanj slavni Valvazor imenoval »rezidence«, priča jasno, da ne bo več dolgo molelo in kipeló v jasno dolensko nebo. Nekaterikrat je ubranilo samostanske prebivalce pred krutimi Turki, a ubraniti ni moglo sebe pred zobom časa, ki gloje tudi najtrdnjše stavbe in zgradbe. Grajska poslopja se delé na pet glavnih oddelkov, ki pa so dandanes tako razrušeni, da je le v treh mogoče bivati. Pač, zadnja leta so prenovili in pogladili mursikaj, ali ni je več

trdne stavbe kakor nekdanj. Čez noč nastajajo razpoke, rebra v stehi lite še bolj na videz, da ni mogoče sproti boljšati vsega.

Samo vrabec kriči predrzno in gnezdi v zadovoljnosti po teh podrtinah. In na večer skovikata čuk in sová vsaki v svojem duplu, pripovedovaje si, da je grozno dolgčas v tej samoti. O solnčnih dneh leže tudi pisani gač izpod kamenja in grobelj, leno se zvija v klopčič, hoté v dobrodejni solnčni toploti prežati na plen.

Prejšnja leta je bilo o poletnih večerih čuti zavijanje lovskih psov, katere je grajski baron zapiral v stolpič, ki je edini izmed štirih prebolel rane teh dogib let. Tudi tega ni več. Grad ima nove gospodarice, tri postarne in vele sestre, ki nikakor niso mogle trpeti te strahovite godbe. Razpustile so kor lovskih psov, zato pa véasih lisica prihaja pred grajska vrata naznanjat svojo slastno poželenje do grajske perutnine.

Tri sto korakov pod gradom samuje plitev ribnjak, ki je nekdanj svoje gospodarje preskrbeljal z najokusnejšimi ribami. Nalivi

die Eitelkeit als Ehrgeiz, die Borniertheit als Consequenz.

Pravo, čisto in nesebično domoljubje, kje si?

»Skeleče misli, da Slovence mile

Ne ljubi matere vanj upajoče,

Z britkostjo so sree mi napolnile.

Tako poje naš Prešern. Ali ušesa so gluha, srea trda, naukom njegovim v njem ni mesta! Mar so njim njegove besede! Njim zado- stuje, ča mu postavljajo spomenik iz trdne kovine, da pošiljajo njegove poezije med slov. svet z čudnimi, tujimi pa dragimi ilustra- cijami — (od vsdga ima gnotno korist tujec!!!) — da bi postavili slo- venskemu pesniku prvaku spo- menik v slovenskih sreih, to njim ni mar! — Ali nazaj!

2. Na obeh straneh manjka v nas omike, in sicer omike srea in omike duha. Robotost, neotesanost je rodila stra- šansko nestrpnost, ta pa grozovito mesarjenje, ki sedaj divja po naši lepi deželi.

Zaključiti moram, ker me je noč prehi- tela. Završujem s prošnjo: Velepoštovani gos- pod urednik, vstrajajte na poti, po kateri hodite! To je pot slovenska! To so nam po- kazali naši prvi možje: Prešern, Slomšek, katerih stoletnico bomo obhajali l. 1900. — Saj — ako jaz prav umem Vaše delovanje, se ravna isto po Slomškovih besedah: »Sveta vera bodi Vam luč, beseda materna pa ključ do prave zveličanske omike!« — To sta dve svetinji naroda slovenskega: kdor zametuje eno ali drugo, ta izlaja in pogublja narod slovenski!

Potolazite se torej, velespoštovani gospod urednik, in naj Vas ne vznemirjajo nobeni napadi naših kranjskih strank! Vedite, da je tudi v nas na Kranjskem ljudij, katerim je domači prepir zopern v dno duše in ki z navdušenjem sledijo Vašemu vzornemu de- lovanju!

Srečno in veselo novo leto!!! Bog Vas ohrani še mnoga, mnoga leta!!!

Drugo pismo slóve:

Velespoštovani gospod urednik!

Notica »Signatura razmer mej Slovenci«, mislim je marsikaterega Slovence užalila, vsaj mene je. Iz obojih izjav v »Edinosti« je za- libog razvidno, da marsikateri nikakor ne morejo umeti, kako osodepolni bi mogel po- stati za naš narod ta zaslepljeni boj med kranjskima strankama. Ne dosti, da domačega prepira ne ublažujejo, ampak tudi vse ostale Slovence, — tudi obmejne, ki morajo, liki nekdanji Jugoslovani proti Turkom, vse svoje moči zjedinevati in rabiti proti močnejšim nasprotnikom — še te torej hočejo vpreči v svoj herostratični boj. Znamenja kažejo, da se Goriška zdaj pa zdaj udeleži boja, z cimbalji in trompetami se jih nekaj uvrstijo med klerikalee, nekaj med liberalce, in hajd hajd veselo z cepei drug na drugega! — Za goriške narodne potrebe pa naj poskrbē ve- likodušni, plemenitomisleči, do dna srea nese- bični Lahoni!!!

Treba je še »Edinosti« — in ako neče slepo z nami, — onda udri po nji! Skoraj bi človek mislil, da nas je Bog stavil na indeks, saj: »quem Deus perdere vult, dementat«. Ravnanje strank med Slovenci se mora primerjati več »dementiae«, pošte- nemu boju za skupni napredek in skupno korist.

Vem dobro, da Vas nasprotujoče ob- sodbe ne spravijo iz konteksta; no vse eno tudi vem, da ubodei bolē človeka, tudi ako izhajajo od nepremišljene strani, da Vam bo dobro delo slišati tudi glas, ki priznava in odobrava Vaše poštene na- mere in napore za obrambo mi- lega naroda. Iz tega namena Vam pišem te vrstice. Moja oseba je premalen- kostna, da bi moje menenje kaj izdalo, zato Vam povem, da vsakdo, ki pozna razmere in težave Slovencev v Primorju, od- obrava politiko »Edinosti«. Prav go- stovo je slišati med nami, da jezday »Edinost« najboljši politični list med Slovenci. Torej vsa čast Vam, vzglednemu uredniku in od- boru, ki daje pravce delovanju! Držite se trdno potov, ki jih je narisalo polit. društvo »Edinost« na svojih shodih in na zadnjem občnem zboru, in z mirno vestjo boste mogli reči, da ste vojevali sveti boj! In ako propademo, vse eno, ne propademo po svoji krivdi, ampak po krivdi drugih zaslepljenecv.

Krepak živio Vam in odboru! Vse naj- boljše v novem letu voščiti s pozdravom udani

N. N.

Trst, dne 2. januarja 1900.

Mi smo tega, po nazorih veljavnih dandanes, morda sicer krivega menenja, da pošteno glasilo mora odkrito braniti to, kar se mu vidi pravo, ne gledē na to, ali mu o tem število naročnikov rase ali pada. Ker pa se že toliko govori, da zgubljam na naročnikih, odkar je naš nrednik baje začel »tekmovati za palmo poštenege katoliškega lista«, morda ne bo napačno, ako tudi na to stran natočimo nekoliko čistega vina, da bo vedel svet, kedaj smo v resnici zgubljali naročnike.

Še danes se spominjamo z živim za- doščanjem, kako odločno smo bili na- stopili proti naukom, ki so jeli prihajati iz Gorice, in ki so obsojali narodno idejo kakor nekrščansko pagan- sko! Čuteči v vseh žilicah svojih, kako po- guben bi mogel postati tak nauk za narodno stvar in kako bi mogel zbegati naš narod, nismo se obotavljali niti eden dan, da smo označili svoje stališče nasproti takemu in dotlej povsem nepoznanemu pojavu v politič- nem življenju našega naroda.

Jeli smo govoriti glasno in jasno, ne menē se za to, da bo morda zamere — na duhovski strani. In bilo je zamere, veliko zamere. A nam ni žal danes, da smo go- vorili, in hočemo istotako govoriti v bo- doče, kadar-koli bi navstala slična potreba. Takrat je bilo, o gospōda, ko smo v resnici zgubljali naročnike, ta- krat nam je število naročnikov padlo od kakih 1300 na kakih 500 (!!!), ne pa sedaj, ko smo baje postali klerikalei.

Taka je resnica, o gospōda! To smo morali povedati! Ali kakor že rečeno, prid- očajemo še enkrat dečidrano izjavo: kakor ne bi bili takrat odstopili od tega, kar smo videli za pravo, tako ne odstopimo danes ni jutri od tega, kar je po našem rodoljub- nem prepričanju pravo, tudi ko bi vedeli, da bo zamere bodisi na klerikalni bodisi na liberalni strani. Če pa je kdo, ki se — razgret po vsakodnevnih domačih bojih — raduje na tem, da je naš list izginil morda tu in tam na Kranjskem, moremo mi sē svoje strani le obžalovati, a to ne toliko radi sebe, ampak zaradi ideje slovenske skupnosti. Ideja skupnosti je za rod naš rešilna ideja. A kako naj širimo to idejo? Nam vsaj se zdi, da delamo to najbrže in najhitreje s tem, da v vsakem Slovenceu vzbujamo zani- manje za vse Slovence. Tako zanimanje pa vzbujamo najuspešneje s tem, ako delamo na to, da bo sleherni Slovenec v tej pokra- jini kolikor le možno veliko čital o dogodkih mej brati v drugih pokrajinah! To stoji. Kdor si hoče poklicati v zavest to resnico, pa si more lahko izračunati posledice za idejo »skupnosti« — ako povsodi pride tako daleč, da bodo rojaki v tej pokrajini radi kakih navstalih diferene delali na to, da se slovenski listi iz drugih pokrajin ne bodo čitali vse na okrog, kakor daleč sega njihov vpliv. Ne le da je tako stališče malenkostno, ampak pravimo še enkrat: ako ne bomo čitali eden o drugem, ne bomo poznali eden dru- zega; ako se ne-bomo poznali, se tudi ne bomo zanimali drug za drugega. Vprašamo torej: od kje naj ideja skupnosti — ki je, ponavljamo to: conditio sine qua non naši boljši bodoče- nosti — dobiva hrane, ako se niti poznali ne bomo eden drugega? Jako — najiven politik je oni, ki bi hotel zjednačiti vse na- zore in vsa stališča v narodu, in mi nismo taki najivneži; ali za jeden cilj lahko delamo vsi, za ta namreč, da se bomo spoznavali med seboj!! Kakor jabolko na jablani, tako bo na drevesu spoznavanja zorila ideja narodne skupnosti. Ne radi sebe, ne morda radi ozirov na našo — administracijo, ampak radi temeljne ideje slovenske obžalujemo, ako je kje rojakov, ki se veselo, da v drugih pokrajinah — ne čitajo našega lista.

Politični pregled.

TRST, 2. januarja 1900

K položaju. »Politiki« javljajo z Du- naja dne 30. decembra 1899: »Z jutrajšnjim dnem, ko se toliko imenovane državne potrebe (eislajtanski, skupni proračunski provizorij in zakon o porazdeljenju užitnin) uveljavijo s pomočjo državorešilnega § 14. in ko bo do- ločena tudi kvota v zmislu dogovorov mej obema kvotnima deputacijama, že ugasne prav za prav pravica ministerstvu Wittekovegu do ekzistence. Z objavljenjem dotične cesarske naredbe je njega misija dovršena in res se že v kakih 14 dneh umakne

drugi vladi. Prihodnje ministerstvo bo imelo — na tem ni dvomiti — istotako bi- rokratiško lice; isto naj naredi zopet poskus, v to, da parlament postane sposoben za delo in naj povspešuje sklep sprave mej Čehi in Nemci, oziroma naj poseže v dotično akcijo. V ta namen hočejo o sestavljanju kabineta jemati oziir sosebno na take osebe, ki so, če- tudi uradniki, v kontaktu s parlamentom, oziroma njega strankami, ali so bili svoječasno — sosebno v dobi prvih nemško-českkih sprav- nih konferenc od leta 1889/1890 — v zvezi z njimi, ali so se udeležili konferene. Imena Gautsch, Körber (ki je bil, kakor znano, desna roka grofa Taaffe-a) Schönborn, Stein- bach stopajo vsled tega v ospredje.

V krogih, poznajočih namene krone trde, da bodoče uradno ministerstvo ostane tako dolgo na oblasti, dokler parlamentarni odnošaji ne bodo dopuščali, da se uradniki-ministri nado- meste s takimi parlamentarci, ki bodo mogli nuditi zadostno jamstva, da bodo stranke, za- stopane v ministerstvu, tudi res stale za mi- nisterstvom. Kakor rečeno, tako sodijo krogi, ki trde, da so dobro »obveščeni o položaju«.

Da bo to ministerstvo Witteko vo skoro na kraju svoje, od krone jako ozko določene mu naloge, no, to je stvar, o kateri je uverjen vsakdo, kakor je uverjen, da ze zemlja vrti okolo solca. In tudi o tem je sodba gotova, da ministerstvo, ki bo sledilo sedanjemu, ne bo parlamentarno, ampak zopet ministerstvo uradnikov. Ali tega ne moremo prav verjeti, da bi se stvari razvijale tako naglo, kakor sodi zaupnik praškega lista. Te dni se je tr- dilo, da je sedanjemu ministerstvu Witteko- vemu naloga tudi ta, da nekoliko uglađi pot za češko-nemško spravo, katero naj bi izvršil potem njega naslednik. Gladenje poti, ki so tako razorane, kakor so one do pomirjenja mej narodom češkim in nemškim, ne more iti tako brzo izpod-roč. Verjetneje je torej, kar so trdili o imenovanju Wittekovega mi- nisterstva, da namreč ostane na oblasti tja nekako do meseca marca.

Zadnjič smo rekli, da je na nemških poslancih vendar opažati neko utrujenost vsled tolikih bojov, da bi morda sedaj dali govoriti z seboj, ako bi ne bilo Wolfa in pa tistih mas, katere so razdražili oni sami in katerih se sedaj neznansko bojē. Danes pa imamo zabeležiti pojav, da je tudi v nemškem ljudstvu, v kolikor je isto prisiljeno v pri- dobivanje — torej v trgovini in obrti, ki močno trpiti vsled te dolgotrajne krize, ozi- roma nehanja v zakonodaji — jelo svitati, ko- lika je škoda, ki navstaja vsled narodnostnih borb in kako blagonosno bi bilo za vse, ako bi se enkrat nehali ti boji.

Te dni je zboroval na Dunaju gremij trgovcev, ki je vsprejel resolucijo, ki omenja, kako se vse delovanje državnega zastopa omejuje le na narodnostne in jezikovne pre- pire. Narodi Avstrije so z zaupanjem pričā- kovali sestanka državnega zbora, nadejaje se, da bo homatijam konec in da se parlament obrne do najnih političkih, socialnih in go- spodarskih stvari.

Te nade pa so bilo bitko prevarjene. Dunajsko trgovstvo se obrača torej do členov parlamenta z apelom naj iščejo pot do sporazumljenja v notranjih pre- pirnih vprašanjih in naj se obrnejo k zanemarjenemu gospodarskemu delu. To re- solucijo določilje vsem členom parlamenta brez razlike stranke in hočejo pozvati vse trgovske korporacije, naj se pridružijo temu koraku.

Kdo nebi hotel pritrditi, da so se du- najski trgovci postavili na jako pametno in tudi praktično stališče! Vendar je že gotovo, da ta poziv ne najde povsodi odziva. Tako je n. pr. trgovska zbornica v Gradci rav- nokar zopet dokazala, da kjer vse besni tudi ona ne more biti pametna, kajti v isti čas je vsprejela resolucijo, ki hoče interese trgo- vine povspeševati s tem, da grofu Claryju izreka zahvalo, priznauje in visoko čis- lanje.

Ta Gradec je menda res obseden po nemškem šovinizmu, ako se celo trgovina suče v divjem vrtinecu.

Deželni zbori. Povsod se je več ali manj neprijetno občutila tesnost določenega časa za zborovanje.

V Spodnje avstrijskem de- želnem zboru je stavlil poslanec Stei- ner vprašanje, da-li je vlada pripravljena storiti potrebne odločilne korake gledē termi- nalne trgovine z žitom. Proračunski provizorij na podlagi predlogov finančnega odbora je bil po daljši debati sprejet. Mej debato se je pritožilo mnogo govornikov radi prekratkega časa, ki je odločen v posvetovanje, in radi

velikega števila deželnih zakonov, ki niso sankejonirani. Deželni zbor se je preložil.

V Praškem deželnem zboru je v razpravi o proračunskem provizoriju poslanec Skarda napadal vlado zaradi odprave jezikovnih naredeb. Poslanec Baxa je zahte- val od čeških poslancev, da vstrajajo v ob- strukeiji ter vržejo parlament. Poslanec Wolf se je izrekel proti proračunskemu pro- vizoriju v državnem svetu in deželnem zboru. Posl. Pergelt se je isrekel za dovoljenje pro- vizorija ter je izrekel nado, da pride do notranjega miru, ki je neobhodno potreben državi in deželi. Proračun- ski provizorij je bil sprejet, na kar se je de- želni zbor odložil.

Deželni zbor v Brnu je razpravljaj tudi o proračunih in je o tem prišlo do ve- likega razburjenja, ker je poslanec Auspitz rekel, da si Nemci ne pustē vzeti prvčvega razreda avstrijstva in da nikdar ne priznajo češkega državnega prava. Sprejel se je trimesečni budgetni provizorij in na to se je seja zaključila.

Grški deželni zbor je sprejel bud- getni provizorij in po »Heil«-klicih cesarju se je deželni zbor odložil. Istotako sta odložena deželna zbora Koroški in Gališki.

Dr. Gregr o trozvezi. V 3. seji av- strijske delegacije je dr. Gregr tako-le ute- meljeval, zakaj češki poslanci ne morejo skupni vladi dovoliti začasnega proračuna. Zadnji dogodki na polju notranje politike so poostri- lili narodni boj v Avstriji, v tej državi krypto- absolutizma (prikritega absolutizma) bolj nego kdaj poprej. Neposredno pa je odprava je- zikovnih naredeb provzročila opozicijo čeških poslancev. Take krivice, takega razžaljenja ne more in ne sme trpeti samozavesten na- rod, ki cenī svoje pravo in svojo čast. Jezi- kovne naredeb so vzbudile v Čehih nado, da bo kmalu konec dolgi in žalostni dobi germani- ziranja, da izgine zatiranje češkega naroda, da se isti vendar enkrat osvobodi neznosnega jarma tujega gospodstva, pod katerim češki narod ječi že stoletja. Čehi in Ogrsi so Fer- dinanda I. Habsburškega iz svoje lastne volje povzdignili na izpražnjeni prestol Češke in Ogerske ter tako iz Avstrije še le napravili velevlast. Slovani in Madjari so zgradili ta branik med azijskim vzhodom in evropskim zapadom, oni so ga branili z svojo krvjo, ga vzdrževali z svojim znojem ter ga še vzdr- žujejo dandanes.

Govornik je vprašal ministra za vnanje stvari, ka- bi bilo danes iz Avstrije, če bi pred zadajo avstrijsko-prusko vojno bila zmaga- lara stara avstrijska politika germaniziranja. Avstrijci bi bila sedaj nemška provinca, Habsburžani pa vazali Hohenzollerjev, ako bi bili sploh še vladarska rodovina! Kaj bi bilo danes z Avstrijo, ako bi izginili nemški narodi ter bila državna moč v rokah nem- skih nacjonalcev, na to je odgovor lahek za vsakega, ki pozna nagibe in cilje veliko-nem- škega gibanja, zlasti na severnem Češkem. Govornik priporoča ministru za vnanje stvari, da prouči to velikonemško, protiaustrijsko, protidinastično gibanje.

O teh besedah sta delegata dr. Lemisch in dr. Funke s »pfuj« in »denunciacijo« po- segla govorniku v besedo, a predsed. ga je posva- ril, najne provocira ter naj govori le najnujnejše o notranji politiki.

Dr. Gregr je konstatiral, da so z od- pravo jezikovnih naredeb na čelo češkega naroda pritrsnili pečat inferijornosti, da so s tem zopet odprta vrata germanizacije ter so zopet začeli slabiti narodne moči češkega in vseh slovanskih narodov.

Boj proti odpravi jezikovnih naredeb je ob enem boj za koristi države in dinastije. Zanimivo bi bilo izvedeti za prave provzro- čitelje tega nesrečnega koraka. Nesreča vlad- darjev so navadno njih svetovalci. Pravijo, da se je visoka birokracija v zvezi z dvorno kamarilo in vodstvom vojske itd., zarotila proti ministerstvu Thunovemu ter dosegla od- pravo jezikovnih naredeb. Visoka birokracija je že leta in leta najodločnejša in najhujša nasprotnica češkega naroda. Veliko zaslugu za državo bi si pridobil, kdor bi z veliko metlo očistil ta Avgijev hlev... Členi dana- šnje vlade pa so vzeti baš iz te birokracije. V mnogih listih, domačih in inozemskih pa smo čitali, da leži vzrok odpravi jezikovnih naredeb v zunanji politiki ter da je bil mi- nister za vnanje stvari v prvi vrsti udeležen na tem koraku. Pravijo nadalje, da je veli- konemška agitacija, ki, kakor znano, vse nemške pokrajine napolnjuje z svojimi boleče- obupnimi klici na pomoč, napravila tudi v Berlinu zaželjeni utis. Nemški cesar da je pokazal svojo nevoljo zaradi zatiranja Nem-

štva v Avstriji. Vsled tega da so se na Dunaju tako ustrašili, da so začeli takoj retirirati, kakor se je to zgodilo že večkrat, kadar je prišlo do tega, da bi imeli spolniti kako opravičeno zahtevo naroda češkega. Če je to res, moralo bi to zaboleti vsakega Avstrijca in rudečica sramote bi ga morala politično. Bilo bi znamenje, kako nizko je že padla Avstrija v objektivu trozveze, kako jo je to objektivno oslabilo, kako jo je oropalo tudi notranje svobode. Češki narod že s početka instinktivno ni maral za trozvezo. Ta mrznja raste bolj in bolj, ko vidimo, kako v sosednjih in prijateljskih državah ne le trpijo protiavstrijsko agitacijo, ampak jo tudi podpirajo. Na to točko naj bi se oziral minister za zunanje stvari. Pravijo, da so jezikovne naredbe odpravili, da obstrukciji zamaše usta ter napravijo parlament zopet sposobnim za delo. Prvo se jim je posrečilo. Obstrukcija je območnikala, ko so jej lep kos čeških pravic vrgli v žrelo. Parlament pa vendar ne more delovati. Odprava jezikovnih naredb ni drugega, nego zmaga nemške obstrukcije.

Razburjenosti češkega naroda vsled odprave jezikovnih naredb je že zahtevala žrtev. Na čegavo glavo pade ta nedolžna kri? To je delo historično znane avstrijske livalnosti. Če je v češkem narodu padel dinastični čut, je to zasluga grofa Claryja, ki je v vsakem težavnem trenutku želel za — prestol. Mogoče, da se bo od Čehov zopet potrebovalo požrtvovalnosti in navdušenja za rešenje Avstrije. Takrat bi to slabljenje dinastičnega čuta zamoglo imeti žalostnih posledic.

Jezikovno vprašanje pa ni edini vzrok nezadovoljnosti v narodu češkem. Tu vam je cela vrsta pritožb in opravičenih zahtev, katere je subsumirati pod skupnim naslovom češkega vprašanja. Program češkega naroda je češko državno pravo. Mi ne poznamo drugega pravnega naslova združenja Česke z Avstrijo. To neoporečno pravo Čehov je svečano priznalo s kraljevim reskriptom od leta 1871. Čehi čakajo že trideset let na izpolnitev kraljeve obljube. Največa zapreka, da se ta obljuba ne izpolni, je totranska ustava. Prihodnost češkega naroda je odvisna od avtonomističnega samodoločevanja kraljevine češke, temelječega na češkem državnem pravu. Da se reši češko vprašanje, kakor to žele na najvišem mestu, treba ustave na avtonomistično-federalistični podlagi. To je prva državna potreba, vse ostalo pride v poštev se le v drugi vrsti; vse drugo je mazaštvo, ki bolne države ne ozdravi nikdar.

Kralj Aleksander se vrača. »Pester Lloyd« piše, da je povrnitev kralja Aleksandra to pot obdana z svitom, da se v bližnji prihodnosti razglasi pomiloščenje radikalcev, ki so zaprli radi »zarote« proti dinastiji Obrenovićev in proti kralju Milanu. To pomiloščenje da treba smatrati ne le kakor čin vedežanja, ampak tudi kakor čin državniške modrosti. Budimpeštanski list se nada, da to ublaži tudi srca Rusije, ker je opazovati znamenja, da je Rusija nezadovoljna z Srbijo. Morda pa želje Rusije, objavljene v »Peterb. Vjedomosti« — tako pristavlja »Pester Lloyd« — zadevajo tudi še kaj drugega in ne le pomiloščenje kaznjencev.

Tržaške vesti.

Slavnost v uredništvu »Edinosti«. Včeraj se je vršila v našem uredništvu priprosta ali prisrčna svečanost. Naš glavni urednik, g. Makso Čotič, je obhajal desetletnico, kar stoji na čelu našega lista. O tej priliki se je oglasilo v uredništvu odposlanstvo političnega društva »Edinost«, sestavljeno iz gg. predsednika prof. Mandiča in podpredsednikov dra. Gregorina in dra. Rybářa. V markantnih potezih je slavil g. prof. Mandič slavljence neumorno požrtvovalnost, ki je v skromnih naših razmerah povzdignil list na današnje višino.

Naglašal je, da v težavnem položaju urednika naj mu bodij v zadoščenje in v spodbujno zavest, da je vedno zvesto izvrševal svojo dolžnost v vsakem obziru, posebno s tem, da je listu osvetil svojo delavnost, ter da je list vodil v duhu načel političnega društva »Edinost«, za kar mu predsedništvo tega društva in zajedno nadzorovalni odsek lista izraža svojo popolno priznanje in odobravanje njegovega delovanja. Prosil je »slavljenca, naj nadaljuje v tej smeri ter mu izročil v viden znak priznanja zlato uro z verižico. Vidno ganjen zahvalil se je slavljence odposlanecem pol. društva »Edinost« na dokazanem mu priznanju in izkaznem mu

zaupanju v primernih besedah ter zadržal, da mu bode kakor doslej tudi odslej edino vodilo v težavnem poklicu slovenskega novinarja korist našega milega naroda, kateremu hoče i nadalje posvetiti svoje delo in svoje moči.

S tem je končala mala svečanost a vodstvo uprave lista, katero si je za danes prisvojilo pravico se umeševati tudi v uredniške posle s tem, da je uvrstilo to poročilce v uredniški del, in ki vsled vsakdanje dotike v najbolj ceniti delavnost, požrtvovalnost in zasluge svojega glavnega urednika, pridružuje se iz vsega srea gornji ovaciji ter kliče: Bog nam živi in ohrani še mnogo let našega Maksa ter mu daj dočakati še več desetletnic pri našem listu v polni svežosti duha in telesa! —

Današnje številko smo poslali mnogim cenjenim rodoljubom in slavim društvom na ogled.

Kdor želi naročiti list, naj nam to takoj naznani, ako ne, naj blagohotno vrne list.

Uprava »Edinosti«.

Nesramni izzivalci. Zadnji dan starega leta smo bili v »Tržaškem podpornem in bralnem društvu«, katero je bilo edino, ki je na »Silvestrov večer« v mestu priredilo lepo domačo zabavo. Dvorana tega društva je precej prostorna. Poleg dvorane je bilo o tej priliki na razpolago še več sob, zli — bilo nas je vseedno preveč! Guječa je bila taka, da ni bilo mogoče iz ene sobe v drugo. Res škoda, da nimamo primernejših prostorov za take zabave. Ni mi namen, da bi opisaval veselico, le toliko naj povem, da smo bili vsi povsem zadovoljni. Ko je minolo staro bojevito leto 1899 in ko smo si, v kolikor je bilo mogoče, stisnili krepke slovanske desnice, smo šli v zadnjo postajo — v kavarno »Commercio«. Mej našimi, ki so polnili vso kavarno, je bilo tudi par naših nasprotnikov. Ti so bili tako predrzni, da so na čelo »Narodnih listov« in »Slovenskega Naroda« zapisali par nesramnih lahonskih opazk! Sreča pa za-nje, da so odšli predno smo mi opazili ta nesramni izzivalni čin, drugače bi bili dotični imeli lgotovo nekoliko — rudeč začetek leta 1900!!

Naše nasprotnike grozno jezi, ako kdo naših trgovcev dela dobro kupčijo, zato se radi spozabljuje vzlic, ali pa morda: vsled 2000-letne kulture svoje, kar se je že večkrat dogodilo baš v omenjeni narodni kavarni! Lekeje so že dobili, ali oni ostajajo neutrudljivi v iskanju, zato se zopet in zopet pojavljajo v zživanji! Ali zapomnijo naj si: kdor išče, najde!

Ne dolgo temu je bil sličen nesramnež, ki si je drznil srgati nek naš narodni list, ali, ali — skupil jo je tako, da se mu gotovo ne poljubi več priti v rečeno kavarno! Ednemu je že omenjena kavarna, ali bolje rečeno: nje gosti naklonili 4 mesece zapora za sličen lahonski »špas«!! Mi ne iščemo, ali zapomnite si, da se v svoji hiši ne dajo žaliti. Ako pa hočete iskati — najdete gotovo!

Uradnik izzivalec. Pišejo nam: Delavec Anton Kocijančič od Kopra je ud tukajšnje okrajne blagajne. Dne 9. decembra je zbolel in bil po zdravniku poslan v bolnišnico. Dne 19. je ostavil bolnišnico, a je dobil nalog, naj se vrne 20. in 21. istega meseca ter da napravi še dve kopelji. Mladenič je šel v okrajno blagajno, da se tam, kakor je predpisano, predstavi zdravniku. Uradnik, ki ima v rokah take posle, mu je rekel: »Ali pojdite delat, ali pa nazaj v bolnišnico, mi vam ne damo nobene podpore!« — Mladeniču ni preostalo drugega (ker v Trstu nima svojih ljudi, a iz bolnišnice so ga odslovili) nego iti domov, kar je tudi storil. Koperski zdravnik ga je našel bolnega in mu napravil spričevalo, v katerem priznava, da je Kocijančič bil še celih 14 dni nesposoben za delo!!

Oče bolnega Kocijančiča je šel v okrajno blagajno, ter prosil podpore vsaj za tri dni, ali rekel so mu: »Lei e professor dei Slavi« zato vam ne damo nič!!! Neverjetno se mi je zdelo, da se upajo tako daleč, zato sem prosil moža, naj gre še enkrat tja in pošal sem tudi pričo žnjim! Dotični gospod uradnik je pa popravil prvo izjavo ter trdi sedaj, da je rekel: »Voi se tropo poco studia per esser professor dei Slavi«!! (Vi ste premalo učen v to, da bi bil učitelj Slovencev). Torej celo priprostim koperskim kmetom, ki se za politiko toliko brigajo kakor za lanski sneg, ne prizanašajo ti slavni uradniki še slavnejše okr. blagajne! Sram bi moralo biti ves 2000-letnokulturni (!) svet, to je, sram bi moralo biti vse lahoške kulturonošce, da še z rev-

nim kmetom postopa tako, kakor ne bi postopal nikdo, ki ima kaj čuta v sebi!!

Žal mi je, da ne morem poročati, kako se je završila ta škandalozna gonja na našega delavca, ker me dotičnik ni obvestil o tem.

K-s.

Sodijo nas — krivo! Pišejo nam: Minole božične praznike sem imel priliko govoriti z neko gospico iz Ljubljane, ki me je nekoliko poučila, kako sodijo tam gori o nas. Naslikani smo kakor nekaki črni stvori, latinizatorji, klerikalei najumazanejše vode itd.!!

Smejati sem se moral sliki, ki si jo ustvarjajo o nas oni, ki prav nič ne poznajo ni nas, ni naših razmer.

Ljubljanski gospici sem odgovoril tako le prav po domače:

Mi smo mnogo, mnogo bolj liberalni in radikalni od onih, ki nas črtijo zaradi našega namišljenega »klerikalizma«. Razlika med našim in vašim liberalizmom je pa ta, da Vi tlačite v en koš kar ves duhovski stan in da pojm liberalizma identifikujete s pojmom — brezverstva. Vi generalizujete, kadar je posamična oseba kaj zgrešila, mi pa delano narobe: mi prijemljemo tistega, ki je kaj zgrešil in spoštujemo stan; to pa moramo tembolj, ker nam tržaška in isteska duhovščina naše krvi — z malimi izjemami — ne daje nikakega povoda, da bi nastopali proti njej. Vam je pred očmi le Kranjsko ozir. Ljubljana; pa ne veste, da je naš pogled — čeprav smo sami zatirani — neprestano obrnjen doli v tužno Istro, kjer je duhovščina — naravnost moramo priznati to — nekak generalni štab naši narodni vojski. Vi se bojujete med seboj, ker ne veste, da so vam bratje v nevarnosti, mi pa nimamo časa misliti na medsebojni boj, ker vso našo skrb absorbujeta misel — na rešenje bratov.

In vedno e. kr. pošta. V petek zvečer je odposlala naša administracija po svojem slugi 6 zavitkov tiskovin na različne slovanske časopise. V potrdilo o teh pošiljtvah pa je prejela nemško laško oddajno potrdilo št. 566 do 571, da-si so bili naslovi pošiljatev izključno v slovenskem jeziku. Ako se torej kaj takega dogaja celo nam, si lahko mislimo, kako se godi še le drugim zasebnikom, ki nimajo ali dovolj poznajajo svojih pravic, ali pa ne dovolj energije, da bi takoj nastopali.

Mi smo seveda vrnilo dotična potrdila, zahtevaje slovenskih. Je sicer dvojno delo, ali nič ne de: pravo je pravo in načelo je načelo!!

Zamenjan klobuk. Na včerajšnji veselici podružnice sv. Cirila in Metoda v »Slovenski čitalnici« je nekdo zamenjal moški klobuk. Dotičnik naj vrne klobuk slugi »Sl. Čitalnice«, kjer dobi svojega.

Poskušen samomor. 47-letna Ana udova V. je včeraj jutro izpila količino terpentinskega olja v nameri, da si konča življenje. Zdravnik zdravniške postaje je prihitel na lice mesta ter odvrnil vsako nevarnost.

Težavno aretiranje. 29-letni sobni slikar Alojzij Sinigaglia iz ulice Crosada št. 2, je nadlegoval občinstvo v beračenjem ter je razžalil stražnika, ki je posredoval. Vrgel se je na tla in še-le čez dolgo časa se je posrečilo, da so ga spravili na inspektorat v ulici Chiozza in otdodi v ulico Tigor.

Parnik »Baros« društva »Adria« je pripeljal 30. t. m. iz Santosa 43.000 vreč kave. Ko ga je zdravstvena komisija pregledala, dovolili so mu svobodno izkreanje. Parnik se je podal v svobodno luko.

Parnik »Berenice«. Na starega leta dan so razkladali zadnjo kavo s parnika v skladišče v lazaretu. Kedar bo ves parnik razkužen, podelo mu takozvano »libera practica«. Osebo je popolnoma zdravo.

Ljubezniv soprog je Ivan K. iz Št. Vida nad Ljubljano. Isti je včeraj svoji ženi v njenem stanovanju v ulici Media št. 30, grozil z nožem. Žena je zbežala, ljubeznivega soproga pa so aretirali.

Pevsko društvo »Vesela« v Škednju priredi v soboto dne 6. t. m. veliko veselico s plesom, igro tamburanjem in petjem.

Pevsko društvo »Hajdrih« na Proseku priredi dne 18. februarja veselico s petjem, igro in plesom. Program priobčimo kasneje.

Za družbo sv. Cirila in Metoda. Na predlog, da prvi dar v novem letu bodi za družbo sv. Cirila in Metoda, nabrali so na Silvestrov večer v »Narodnem domu« pri sv. Ivanu za tamošnjo podružnico 17 kron. Bog živi darovalce in nabiratelje!

Slovenska čitalnica v Trstu priredi nastopne zabave v letošnji predpustni dobi: V soboto, dne 13. januarja 1900, plesni venček; v soboto, dne 27. januarja 1900, plesni venček; v soboto, dne 10. februarja 1900, plesni venček. Začetek točno ob 9. uri zvečer. »Plesne vaje« bodo tudi nadalje vsako sredo ob 8. uri in pol zvečer. Opomnja: Gospodje naj blagovole priti na plesne venčke v črni obleki. Členi lahko uvedo goste, ako jih prijave vsaj tri dni pred zabavo.

Za »Božičnice« so darovali: g. Anton Vitesen par čevljev, g. Ljudmila Valenčič 6 p. nogovic, 6 p. zapestnic, 6 p. rokovic, 12 robeev in 1 deško srajco, g. Fran Hiti 34 klopeev volne za nogovico, g. J. Kozak 3 gld., g. Anton Dollenz 2 gl., g. Anton Dollenz 1 gl., Bartolova družina 3 gl., g. Gracijan Stepančič 4 gl., g. a Vekoslava Valenčič 6 p. nogovic, 4 volnene rute in 3 maje, g. a Marija Dekleva 2 gl., g. Urban Lenček 1 gl., g. a Zinka Rybář božično drevo. Po gospoj Maši Gromovi: g. a Škrijnar 1 K, g. Jakob Negode 1 K, Matija in Marija Klau 3 K, g. Miha Bizjak 2 K, g. a Marija Vinšek 1 K in g. a Grom 1 K, g. Sešek 1 kg. biškotov in 26 kosov kruha.

Plesni venček pevskega društva »Kolo«. Pod tem naslovom objavljeni notici dodajemo še (kar je bilo zadnjič po pomoti izpuščeno), da bo venček v dvorani Malý, ulica Torrente 16.

Dražbe premičnin. V sredo, dne 3. januarja ob 10. uri predpoludne se bodo vsled naredbe tuk. e. kr. okrajnega sodišča za civilne stvari vršile sledeče dražbe premičnin: v ulici Pozzo del mare št. 1, hišna oprava; na trgu delle Legna št. 10, hišna oprava; v ulici Media št. 5, hišnaoprava; v ulici Giulia št. 10b, hišna oprava; v ulici Solitario št. 2 in v ulici Barriera vecchia št. 14, oprema v zalogi in hišna oprava; na Opčinah št. 122, ena krava; v ulici S. Maurizio št. 5, oprema v zalogi.

Iz ostale Primorske.

× Dopolnilne volitve v veleposstvu za deželni zbor goriški se hoče baje udeležiti tudi italijanska stranka. »Piccolo« je vsaj poročal tako in je tudi imenoval italijanskega kandidata v osebi grofa Karla Lantierija iz Vipave. Ako je res tako, da se visokorodni gospod grof hoče dati izrabljati za take manevre, potem naj bo uverjen, da ta kandidatura ne more ostati brez vpliva na njegovo razmerje do naroda, mej katerim živi. Kdor je proti narodu, mej katerim živi, je zgubil pravico do kakoršne si bodi obzirnosti od strani tega naroda.

× C. k. kaznilnica v Kopru. Pišejo nam: Kaznjenci v Kopru baje niso zadovoljni z novim ravnateljem, zbog česar so navstala navskrižja. V znak nezadovoljnosti so nekateri razgrajalei začeli strajkati, češ, da se jim mora »plača« povišati in da bi ob nedeljah in praznikih dobivali tudi vina. Stvar se je zdelo ravnateljstvu sumljiva; radi tega so zahtevali vojaško pomoč, ki je tudi brž prišla v številu jedne stotnje. Hkratu je prišel tudi državni pravdnik s svojim spremstvom. Ker se se bali, da ta štrajk zadobi večje demenzije, poiskali so kmalo provzočitelje, kakih 25 mož. Da se pa zadeva reši čim prej, so te kaznjence z vojaško asistenco spravili v Gradiško. No mnogo kaznjencev se ni udeležilo tega štrajka in so ves čas delali v dotičnih delavnicah. Ker se pa sedaj ni več bati, da bi štrajk nadaljeval, odslové skoro — kakor sem žul — tudi ostale vojake.

× Kardinal Missia se je sinoči vrnil iz Rima v Gorico. Na kolodvoru ga je pričakala duhovščina in mnogo občinstva, med njima okrajni glavar. Kardinala sta spremila dva škofa. Kardinal se je podal s spremstvom neposredno v svoj dvorec.

× Proti tihotapecem. Kakor poročajo Goriški listi, so o vsej avstrijsko-italijanski meji postavili 4 metre visoko mrežo od zaeinkane železne žice, pripravljene, da začne zvoniti, ako bi kje poskušali prodreti žico.

× Opatija. Glasom zadnjega imenika dne 31. m. m. je izkazanih v tuk. zdravilišču 2685 strank z 4482 osebami. Od 18 do 28 decembra je na novo došlo 210 oseb; zadnjega dne je bilo vsega 758 gostov v Opatiji.

× Kužne bolezni mej živino. Glasom zadnjega uradnega izkaza razsajajo na Primorskem: Črnuica (volčič, vranični prisad) v Očizli koperskega okraja; ovčje kože v Vrsaru, Poreču, Umagu Vodnjanu in Pulju šen v Povirja (okr. Sežanskega); v Podgradu in v Moščenicah (Volosko).

× Volitve v krajni šolski svet v Velouselu (Vel. Lošnju). To je bila čudna volitev. Občinski svetovalec P. Searpa je predlagal za prihodnje šestletje štiri pristaše italijanske stranke in začeli se glasovati brez vsacega prigovora od strani hrvatske večine in glejte, izvoljeni so bili štirje Hrvati gg. G. Lazarič, don Petrina, Berečić in Jakobčič. »Piccolo« je zopet ves iz sebe radi.

Razne vesti.

Potrjena smrtna obsodba. Julijana Humel in nje mož sta bila pred nekotiko tedni obsojena v smrt, ker sta z nečlovekim ravnanjem polagoma umorila petletno hčerko. Cesar je kazen možo spreminil v dosmrtno ječo, a obsodbo proti Julijani Humel je izvršil danes praški krvnik. Mesto dunajskega krvnika je namreč izpraznjevo. To je na Dunaju prva usmrtevec ženske od leta 1809. sem.

Nesreča v zverinjaku. Strežnik Karol Rotovski je imel večeraj v zoološkem vrtu na Dunaju osnažiti kletko levov. Proti predpisom je vstopil poprej, nego so bile zveri prešle v sosednjo kletko. Neki lev je skočil proti njemu ter ga udaril s tace ob tla. Druge zveri so bile v tem hipu nad njim ter so ga začele mesariti. Rotovski je vpil na pomoč in tovariši so skušali z curki mrzle vode pregnati zveri. Ko to ni pomagalo, zažgali so slame. To je preplašilo leve. Pustili so žrtev — a Rotovski je bil že mrtev.

Nesreča na morju. Avstralski parnik »Armand Behie« se je potopil ob uhođu v Marzelsko pristanišče. Potniki so rešeni.

Tudi parniku »Peter Veliki« ki je odplul 13. decembra m. l. iz Odese, a bi imel priti v Marzelj že 22. m. m., se je menda pripetila kaka nesreča. Na krovu je bilo 45 potnikov in čreda ovac.

V Ameriko se je izselilo tekom letošnjega leta iz Krajske samo iz štirih političnih okrajev: Črnomelj, Kočevje, Novo mesto in Krško 730 oseb. Ta število bi se znatno povečalo, ako bi se prišteli še oni izseljenci, ki so skrivaj odšli in oni iz drugih političnih občin. Človeka obhaja strah ob misli, kolik odstotek teh ljudi brezdomno zapade najkrutejši bedi in pomanjkanju.

Trgovina in promet.

Zgodovina nas uči, da so bila stara plemena in stara ljudstva le tedaj mogočna, če so bila bogata; bogatstvo in blagostanje pa je nastalo po mednarodnem prometu in trgovini. Ker pa je trgovina dandanes še večje važnosti, nego je bila nekdanj, in je od nje na indirektn način odvisen celo obstanek države, pač ni čudno, da dandanes najmočnejši narodi tekmujejo v trgovini in se boré za prvenstvo.

V drugih narodih je trgovina in trgovstvo že posebna samostojna in važna stroka, v nas Slovenceh pa je to še le nekako diletantstvo! Drugi narodi imajo svojo trgovsko organizacijo, svoje strokovne šole in literaturo, mi pa še nimamo nič, dasi smo po legi in po naravi poklicani k temu. Čas je torej, da se vzdramimo in pričnemo tudi mi delati na tem polju!

Slovenci nimamo niti strokovnega trgovskega lista; ustanovitev takega pa bi imela za sedaj tudi grozne težave, ker bi list moral biti priprosta, da je umljiv onim, ki nimajo mnogo trgovske naobrazbe, a moral bi biti zopet strokoven, da bi tudi naši naobraženi trgovci imeli nekaj od njega; vrhu tega pa bi moral posredovati med tema dvema ekstremoma in delati na to, da se na podlagi trgovske strokovne omike in naobrazbe doseže neka srednja pot. To pa je za samostojen list v Slovenceh preteško.

Sklenili smo torej, da pričnemo orati to ledino! Ker iz navedenih vzrokov ni lahko ustanoviti samostojnega trgovskega lista, ki naj bi imel bodočnost, uredili smo stvar za sedaj tako, da bo »Edinost« imela stalno rubriko:

Trgovina in promet.

Pod tem naslovom bomo prinašali: tržue cene, kurzne quotacije, brzojavna poročila o trgovskem položaju, važne novice za trgovino; pojašnjevali bomo narodnogospodarske stvari, odgovarjali na vprašanja in razpravljali o trgovski vedi sploh. Radi tega postane ta del »Edinosti« nekaj trgovski in narodnogospodarski oddelek lista, ki bo pristopen in umljiv vsem slojem, in upamo, da s tem ustrezno trgoceem in občinstvu sploh.

Da pa bomo zamogli vspešno izvrševati to nalogo, prosimo vse prijatelje na-

šega lista, da nas podpirajo s trgovinskimi in narodnogospodarskimi poročili in nasveti. Tako postane naš list z časom osrednje glasilo slovenskih trgoceev, na kar ga navaja mesto, v katerem izhaja, katero je ne le »emporij« avstrijske trgovine sploh, nego i središče, v katero teži vsa slovenska trgovina ter stopa v dotiko s svetovno trgovino.

Brzojavna poročila.

Kobarid 1. Danes so tu slovesno otvorili okrajno sodišče. Županstvo.

Pariz 1. (K. B.) O sprejemu diplomatov na novega leta dan je apostolski nunej govoril o svetovni razstavi ter naglašal, da ista pade v isto dobo s svetim letom ter izrazil željo, da bi Francija tudi zanaprej korakala na čelu krščanske civilizacije. V odgovoru je naglašal predsednik republike, da bi tudi v bodočnosti hoteli narodi svojim ciljem nasproti po poti miru in sprave. Francija bode ponosna, da bode zamogla gostoljubno sprejeti vse narode zemlje ter v zavesti, da je prispevala velikim činom delavnosti in miru.

Dunaj 2. (K. B.) Danes v jutro je praški krvnik obesil Julijo Hummel. Bila je navidezno mirna in apatična; spovedala se je ter molila tekom zadnje noči večkrat. Zjutraj so jo sproveli v cerkev in od todi na morišče. Smrt je nastopila čez dvajset minut.

Carigrad 2. (K. B.) Sultan je podelil španskemu kralju veliki kordon reda Intiaz.

Pariz 2. (K. B.) Kakor javljajo listi iz St. Etienna, so se tamkaj posvetovali prefekt, glavni nadzornik rudnikov in državni inženjerji o tem, da eventualno prevzame država rudnike v lastno režijo. Kakor pravijo, namerava vlada ta poskus.

London 2. (K. B.) »Times« javlja iz Capstadta z dne 31. m. m.: Ustaši so napali Dorteicht s precejšnjimi močmi, vendar so bili z zgubami odbiti. Ustaši so izgubili 8 mož in 13 konjev. Na strani Angležev so bili 4 ranjeni.

Taborišče Frere 1. (K. B.) Reuterjeva vest. Sovražnik obstreljal, kakor je videti, s hriba Isin-Bulwana mesto Ladysmith.

London 1. (K. B.) Časniki javljajo sledečo brzojavko iz Rendsburga z današnjega popoldne: General Frenek je pri Colesbergu popolnoma užugal Boerce. V petek in soboto jim je neprenehoma bil za petami, da niti niso imeli časa, da bi se pripravili na odpor. Večraj jutro so smatrali Angleži, da so dovolj blizu Boercev, da jih napadejo. Sinoči so se vsi pešci, konjenica in topništvo podali na pot, da obidejo Boerce; poskus se jim je posrečil popolnoma. Pešci in poljno topništvo so napadli čelo, konjeniki in topništvo na konjih so istodobno obšli pravo krilo Boercev. Boerci so bili razpršeni in ker so videli, da je v nevarnosti njih zveza v ozadju, so začeli bežati proti vzhodu, zapustivši Colesberg v rokah Angležev. (Nekateri izrazi v tej brzojavki kažejo, da je brzkonca o sestavi iste igrala domišljija veliko ulogo. Op. ur.)

Trgovinske vesti.

Budimpešta 2. Pšenica za oktober gold. 7.94 do 7.95. Pšenica za april gl. 7.83 do 7.84 Rž za oktober gl. — do —. Rž za april gl. 6.42 do 6.43. Koroza za juli gl. — do —. Koroza za maj 1900 gl. 4.94 do 4.95. Oves za oktober gl. — do —. Oves za april gold. 5.06 do 5.07.

Pšenica: ponudbe srednje povprečje dobro. Prodaja 14.000 met. st. Vreme: deževno in megla.

Hamburg 2. Trg za kavo. Santos good average za mare 33.75 za maj 34.25, za september 35.25, za maj 35.25 Denar.

Havre 2. Kava Santos good average za januar 50 k. frankov 39. — za april 50 k. frankov 40.50.

Dunajska borza dne 2. januarja.

	danes	večraj
Državni dolg v papirju	98.40	98.40
" " v srebru	98.35	98.35
Avstrijska renta v zlatu	96.40	96.55
" " kronah 4%	98.85	98.40
Kreditne akeije	235.45	135.50
London 10 Lsr.	242.90	242.75
20 mark	23.66	24.67
Napoleoni	19.24	19.20
100 italijanskih lir	89.60	89.60

Zaloga vina F. Petek

TRST. - Via delle Poste št. 10. Istrska in dalmatinska vina iz najslovesnih hketi. Cene brez konkurence, blago pristno in najboljše kakovosti. **Istrsko novo** fino 30, boljše 32. **Dalmatinsko** fino 30, **Opolno** novo fino 32 v vsakej množini v sodčih in buteljkah od litra naprej franko na dom na katerikoli kraj mesta. **Izven mesta franko** užitniškega davka. Naročbe v zalogi ali s poštno dopisnico.

Najboljše berilo in darilo ☉ ☉ ☉
☉ ☉ je vsestransko jako pohvaljena
„Vzgoja in omika ali izvir sreče“
(neobhodno potrebna knjiga za vsakega človeka, kateri se hoče sam lahko in hitro navaditi vsega potrebnega, da more sebe in druge bližnji in prav olakšati ter se dobi za predplačilo 1 **šld. 50 kr.**, po pošti 10 kr. več, ali proti po štnemu povzetju pri **Jožefu Valenčiču na Dunaju, III. Hauptstrasse N. 84, 3. Stiege II. St., Th. 38.**
Založnik ozir. prodajalec je voljen vrniti denar, ako ni mu kupec poslal knjigo še nerazrezano in čisto v treh dneh nazaj. Cena je skrajno znižana, knjiz je malo več.

MEJNARODNI PANORAMA
TRST - Borzni trg 14 - TRST
Od 1. do 7. januarija
Jako zanimivo potovanje po Rimu.
Slike napravljene zadnji teden in razstavljene v prvič.
Vstopnina 20, otroci 10 kr.

FILIJALKA
c. kr. priv. avstr. kreditnega zavoda
za trgovino in obrt v Trstu.

Novci za vplačila.

V vrednostnih papirjih na	V napoleonih na
4-dnevni izkaz 2 ¹ / ₄ %	30-dnevni odkaz 2 ⁹ / ₁₆ %
30- " " 3 ³ / ₄ %	3-mesečni " 2 ¹ / ₄ %
	6- " " 2 ¹ / ₂ %

na pisma, katera se morajo izplačati v sedanjih bankovcih avstrijske veljave, stopijo nove obrestne takse v krepost z dnem 24. junija, 28. junija in odnosno 20. avgusta t. l. po dotičnih objavah.
Okrožni oddel.
v vredn. papirjih 2⁹/₁₆ na vsako svoto. V napoleonih brez obresti.
Nakaznice
na Dunaj, Prago, Pešto, Brno, Lvov, Tropavo, Reko kako v Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradee, Sibinj, Inomostu, Czovec, Ljubljano, Linc, Olomuc, Reichenberg, Saaz in Solnograd, brez strokov.

Kupnja in prodaja
bitku 1⁰/₁₀₀ provizije.
Inkaso vseh vrst pod najumestnejšimi pogoji.
Predjmi.
Jamčevne listine po dogovoru. Kredit na dokumente v Londonu, Parizu, Berlinu ali v drugih mestih — provizija po jako umestnih pogojih.
Kreditna pisma na katerikoli mesto.

Vložki v pohrano.
Naša blagajna izplačuje nakaznice narodne banke italijanske in italijanskih frankih, ali pa po dnevnem kursu.
Sprejemajo se v pohrano vrednostni papirji, zlati ali srebrni denar, — inozemski bankovci itd. po pogodbi.

K imenovanju c. kr. rezervni častniko priporočamo „Zavod za uniformiranje in civilno krojačnico FRANA JIRAS-A“ v Trstu, ulica Caserma 9. Cene nizke, potrežba točna in zanesljiva.

Čemu v Ameriko
ko si doma lahko denarja zasluzi, kdor zna brati in pisati in mu je resna volja truditi se. Vprašanja v tej zadevi pošiljajo naj se v zaprtik pismih z napisom: »Ne v Ameriko!« poste restante v Ljubljano.

Šivalnih strojev tovarniška zaloga Ivana Jax-a
v Ljubljani
Dunajska cesta št. 13.
priporoča svoje pripoznano najboljše šivalne stroje za domačo porabo in obrtniške potrebe.

100.000 kron
5x20.000 kron itd. itd.
izdlačljivi na željo po 20% odbitku v gotovini, zamorejo se do iti z eno samo srečko
velike dobrodelne loterije
v korist poliklinike (bolnišnice) v Budapeštu
Vsak list, ki je veljaven za **6 kratno srečkanje** brez nadaljnjih doplačil, stane
1 krono
Prvo srečkanje nepreključno 4. januarija 1900.
Srečke prodaj: Jos. Bolaffio, Aleks. Levi, Mandel & C., Seklmann, Ign. Neumann, „Il Mercurio Triestino“.

POSILANO.
Fran Wilhelm^{ov}
odvajajoči čaj
od
Frana Wilhelm
lekarnarja v Neunkirchen
(Spodnja Avstrija).
Se dobiva v vseh lekarnah v zavitku po 1 gl. av. velj.

Velika zaloga
solidnega pohištva in tapecarij
od
Viljelma Dalla Torre v Trstu
Trg San Giovanni hšt. 5. (hiša Diana).
Absolutno konkurančne cene.
Moje pohištvo donese srečo!

Gostilna
„Andemo de Franz“
Via della Geppa št. 14.
toči izvrstno belo vipavsko ter istrsko in dalmatinsko črno vino. Dobra kuhinja, domače klobase. Gostilna je odprta vedno do 1. ure popolnoč. Za obilen obisk se priporoča
Jožef Furlan.

Zaloga in tovarna
pohištva vsake vrste
od
Alessandro Levi Minzi v Trstu.
Piazza Rosario 2. (šolsko poslopje).
Bogat izbor v tapetarijah, zrealih in slikah. Ilustriran cenik gratis in franko vsakemu na zahtevo.
Cene brez konkurence.
Predmeti stavijo se na brod ali železnico brez da bi se za to kaj zaračunajo.

JAK. HENRIK HUBER
trtnica za amerikske trte in cepi
Tovarna kemičnega gnojja „KOPROS“ v Boljuncih (Istra)
ZALOGA:
TRST - Via S. Apollinare št. 4.
Telefon št. 201.

Amerikske trte in cepi.
CENE:
I. zbirka
100 kosov gl. kr. 1.50
1000 kosov gl. kr. 12.—
II. zbirka
100 kosov gl. kr. 1.—
1000 kosov gl. kr. 8.—
Količi amerik. 1.50 12.— 1.— 8.—
Bilfe 4.— 35.— 2.50 20.—
Cepi na " 20.— 180.— 15.— 120.—
Vsprejemajo se naročbe za razna cepljenja po želji naročnika in to od februarja do zvršetka aprila.
Kemični gnoj „KOPROS“
sestavljen iz kvantitete dušika, forforičnega kislica, potaše in apna, katere snovij so potrebne za živilo rastlin.
Služi čudežno za gnojenje trti, sadnega drevja, Spargelna, vrtnine in žita.
Cena: Zakelj od 25 kg. gl. 2.—; od 50 kg. gl. 3.80; od 100 kg. gl. 7.50, se zakljem vred.

Čuvaj se 0000
00 senjske roke
roman.
Velja 35 nvc.
Prodaja se v upravništvu našega lista.

! Zadnji dan!
100.000 kron
5x20.000 kron itd. itd.
izdlačljivi na željo po 20% odbitku v gotovini, zamorejo se do iti z eno samo srečko
velike dobrodelne loterije
v korist poliklinike (bolnišnice) v Budapeštu
Vsak list, ki je veljaven za **6 kratno srečkanje** brez nadaljnjih doplačil, stane
1 krono
Prvo srečkanje nepreključno 4. januarija 1900.
Srečke prodaj: Jos. Bolaffio, Aleks. Levi, Mandel & C., Seklmann, Ign. Neumann, „Il Mercurio Triestino“.